

Lapsed ja netiturvalisus

Kalev Pihl

2010 aasta kevad-suvel uuriti EU Kids Online poolt 23420 9-16 aastase lapse kogemusi 25 Euroopa riigis. Selle uuringu põhjal on võimalik mõtiskleda Eesti laste käitumise üle veebis.

Esimene mõtisklus – Eesti lapsed kasutavad netti palju ja mitmekesiselt.

Eesti lapsed on Euroopa kolmandal kohal interneti kasutamise sageduselt ja suisa esimesed liigkasutamises. Liigkasutamise all mõeldakse olukorda, kus Internetis veedetud aja tõttu jääb mõni muu tegevus unarusse, samuti seda, et arvutis istunud aega kontroll alla saada, kuid tulemusteta. Oleme esirinnas, kuid mitte kõige paremas valdkonnas.

Teine mõtisklus – Eesti lapsed leiavad veebist vajalikku infot, hoiavad kontakti tuttavatega ja oskavad veebi turvaliselt kasutada.

Keskmine Eesti laps teab väljapakutud kaheksast turvalise internetikasutusega seostatud tegevusest tervelt nelja. Selle tulemusega on Eesti lapsed esimesed, kes esikolmikust välja jäid.

Kaheksa tähtsat tegevust, mille kohta lastelt teadmisi uuriti, on:

- Blokeeri sõnumid neilt, kellelt sa sõnumeid ei soovi.
- Leia turvalise kasutamise kohta infot.
- Jäta veebisait järjehoidja abil meelde.
- Muuda oma privaatsussätteid sotsiaalvõrgustikus.
- Võrdle eri veebide infot, et olla kindel info õigsuses.
- Kustuta info selle kohta, mis veebilehti oled külastanud.
- Blokeeri reklaam ja rämpspost.
- Muuda filtreerimisseadeid.

Kindlasti on nimetatud soovitude seas neid, mille kasulikkuses võib kahelda, ning ehk on mõni oluline abinõu ka ununenud. Siiski on tore teada, et meie noored üldiselt valdavad turvalist veebikasutust.

Peaaegu kolmveerandil lastest on sotsiaalvõrgustikus olemas konto ja mõned on sinna kogunud sadu sõpru. Umbes kahel kolmandikul on 50 või vähem sõpra. Vaid 8% Eesti lastest ei leia veebist oma eale sobivat infot ning sellega oleme me Euroopas tublid keskmised.

Niimoodi arutledes võiksime oma võsukeste pärast rõõmsadki olla. Nad kasutavad netti palju, leiavad sealt palju kasulikku või vähemalt mingil määral huvitavat infot ning oskavad end ka hädade eest hoida.

Kahe mõtiskluse lõppu sobiks mainida, et üldiselt Eesti lapsed tegelevad veebis keskmisest rohkemate asjadega ja puutuvad seetõttu ohtudega palju kokku. Meie rahvuslik iseloomu tõttu läheb ebameeldiv kokkupuude ka keskmisest rohkem korda.

Kolmas mõtisklus – meie tegelikkus ja vanemate teadlikkus nende lastega toimuvast

Üks ebameeldiv esikoht tuli meile selle uuringu järgi veel: meie lapsed on kõige kiusatumad lapsed Euroopas, nii Internetis kui ka väljaspool seda. Mõtlemata paneb asjaolu, et kiusatud laste vanematest vaid 57% uskus, et nende last on Internetis kiusatud. Enamasti saavad lapsed kiusamisest kergesti üle-

EU Kids Online'i põhjal saavad rohkem kui pooled sellest kohe üle, 8% lastest ütles, et kiusamise mõju kestis nädalaid või kuid. Internetti kasutav laps võib olla nii kiusaja kui kiusatava rollis. Seetõttu peab lastele õpetama, et internetikäitumisel võivad olla tagajätjed, mis puudutavad teisi inimesi sügavalt ka nende internetivälises elus.

Teine teema, kus Eesti lapsevanemad oma teadmatust üles näitasid, oli kohtumine võõrastega. Vaid 11% lapsevanematest suutsid uskuda, et nende lapsed kohtuvad huupi inimestega, keda nad enne vaid veebi kaudu teadsid. Seevastu 26% lastest tunnistas, et nad on päriselus kohtunud võõrastega, kellega nad tutvusid veebis.

Sellised faktid ei räägi mitte niivõrd laste või vanemate teadlikkusest Interneti ohtudest vaid eelkõige lapsevanema teadlikkusest oma lapse tegevusest üldse.

54% Eesti lastest kasutab arvutit oma toas, mis teebki lapsevanemale keeruliseks laste veebitegevustega kursis olemise.

Kokkuvõttev mõtisklus

Eesti on eesrindlik e-riik interneti kasutamise intensiivsusest, kuid me pole kaugelt sama head ja eesrindlikud oma laste ja endi kaitsmisel. Oleme ette võtnud suuri ja uhkeid küberkaitseprojekte, kuid me oleme jätnud täiesti tagaplaanile selle, kust kõik alguse saab, ehk turvalise kodu. Turvaline kodu tähendab ka turvalist veebikasutust ja seda me tihti ei oska veel oma lastele pakkuda.